

PO UKINITVI VELEPOSŁANIŠTVEV V BEOGRADU IN BONNU**Zakaj je Adenauer pretrgal
diplomatske odnose z Jugoslavijo****Tudi krivice med narodi se v zgodovini maščujejo - Kdo gleda pravilno v bodočnost?**

Najzanimivejši in najvažnejši politični dogodek zadnjega tedna je bil brez dvoma sklep Adenauerjeve vlade, da pretrže diplomatske odnose z Beogradom.

Novica je tembolj presenetila javnost, ker sta Jugoslavija in Zpadna Nemčija živeli doslej nekako v prijateljstvu ter zlasti v gospodarstvu prav živahno in tesno sodelovali: saj je Zpadna Nemčija stala zadnji dve leti na prvem mestu v jugoslovanski zunanji trgovini. Prej je to bila Italija, l. 1956 je pa nemško-jugoslovanska izmenjava blaga dosegla obseg 30 milijard dinarjev ali 13 odstotkov celokupne jugoslovanske zunanje trgovine.

Vrh tega je bila Adenauerjeva vlada marca 1956 sklenila z Jugoslavijo pogodbo o dolgoročnem posojilu, skatero se je obvezala staviti Beogradu vsako leto na razpolago kredit v vrednosti 7 in pol milijarde lir, da si z njimi lahko nabavi v Nemčiji blago, ki ga potrebuje.

Ljudje se sprašujejo, kaj je vzrok, da so se prisrčni odnošaji med obema vladama kar naenkrat tako skvarili.

MEJE NA ODRI IN NISI

Prvo, kar je zadelo politike v Bonnu, je bilo, da je Jugoslavija ob nedavnem obisku Gomulke v Beogradu uradno priznala poljske državne meje na rekah Odri in Nisi. Tito je menil, da je dolžan to storiti ne samo Gomulki na ljubo, marveč v prvi vrsti zavoljo poljskega naroda, ki je v vprašanju državnih meja složen in enodušen.

Poljska je po zadnji vojni morala, kot znano, odstopiti Rusiji približno eno tretjino svojega ozemlja. Res je sicer, da v teh vzhodnih pokrajinah Poljaki niso tvorili večine prebivalstva. Tu je živelo okrog 10 milijonov ljudi pretežno nepoljske narodnosti; med njimi približno 6 milijonov Ukrajincev in 2 in pol milijona Belorusov, ki narodnostno niso spadali k Poljski ter so bili zato priključeni svojima matičnima državam.

Kljub temu je treba priznati, da je to bila za poljsko republiko velika zguba.

Da bi v vojni težko preizkušene Poljake pomirili, so jim Roosevelt, Churchill in Stalin ponudili v zameno kos nemškega ozemlja do Odre in Nise, češ da ti kraji v vsakem pogledu odtehtajo zgubo na vzhodu: Poljaki bodo prišli do neobhodno potrebne obale na Baltiškem morju in s tem dobili neposredno zvezo z zapadnim svetom, od katerega jih je Hitlerjeva Nemčija hotela odre-

zati. Bogati rudokopi v Šleziji bodo omogočili Poljski, da razvije močno industrijo ter postane gospodarsko popolnoma neodvisna.

**PORAVNANA ZGODOVINSKA
KRIVICA**

Najvažnejše je pa bilo, da je ozemlje do Odre in Nise bilo nekoč čisto slovansko ter od Nemcev v teku stoletij nasilno potujčeno. V srednjem veku so Nemci izpodrivali Slovane kratkoma z ognjem in mečem in na njihovi grudi trumoma naseljevali tujce, v novejši dobi so se pa posluževali proti njim vseh sredstev modernega raznarodovanja.

Vzeli so jim šole v materinskem jeziku, poljščino prepovedali v uradih in vsem javnem življenju ter sploh ravnali s Slovani kot z ljudmi nižje vrste. Zlasti brezobzirno je bilo raznarodovanje v dobi Bismarcka, ko je ta ustanovil poseben sklad za nakupovanje poljske zemlje ter sklenil odpraviti celo veronauk v materinskem jeziku poljskih otrok: približno tako kot so Mussolini in njegovi nasledniki delali in še delajo pri nas v Beneški Sloveniji.

KAKO SODI NEODVISNI TIMES

To je bil vzrok, da so Poljaki sprejeli mejo na Odri in Nisi. Velika zgodovinska krivica je bila s tem vsaj deloma popravljena. Da mora državna meja na obeh rekah biti dokončna in nedotakljiva, je enotna zahteva vseh Poljakov: tako mislijo komunisti, tako socialisti, tako katoličani.

Tito in Adenauer

Med Nemci je mejo na Odri in Nisi priznala doslej samo komunistična vlada v Pankowu. Naravno, da je Poljski to zelo koristilo in da vzdržuje zastran tega dobro sedstvo z Vzhodno Nemčijo. Ravno tako človeško je tudi, da je Poljska njeno vlado takoj brez obotavljanja priznala.

Da se je po dolgih letih za isti korak odločila sedaj tudi Jugoslavija, čeprav nima sama nič opraviti z mejo na Odri in Nisi, je pa politike v Bonnu tako razkačilo, da so kar pretrgali diplomatske zveze z Beogradom. Jugoslovansko priznanje novih poljskih meja, bi bil Adenauer še prenesel, priznanje vlade v Pankowu mu je pa bilo preveč.

V Bonnu trde, da je s svojo odločitvijo vzela sedaj tudi Jugoslavija na znanje razkosanost nemškega naroda na dve državi ter s

Jugoslavija je zato z uradnim priznanjem novih meja izpolnila srčno željo vsega poljskega naroda.

Značilno je, kakšno mnenje ima o tem vprašanju ugledni angleški dnevnik Times, ki je glasilo konservativnih krogov, potem-takem vse prej kot komunizmu naklonjen list.

Po njegovem spada med politične nedoslednosti in napake našega časa, da poljskih meja na Odri in Nisi niso doslej priznale tudi zapadne velesile.

Članek zelo vplivnega lista je naredil na Adenauerjeve vladne kroge močan vtis in Nemce ozlovoljil, a je kljub temu povsem pravilen.

Ali ni zares čudno, da so Amerikanci, Angleži in Francozi skupno z Rusi določili Poljski meje, ki jih sedaj nočejo uradno priznati? Zakaj tega ne store?

Samo zastran tega ne, da bi se ne zamerili mogočni Nemčiji in Adenauerju. Tako je poljski narod ostal na zapadu osamljen. Njegove državne meje priznava danes samo Sovjetska Rusija z zavezniki ter je celo pripravljena jih braniti, če treba, z orožjem. Vsi drugi so pustili Poljake na cedilu.

To je glavni vzrok, da so Poljaki, naj bodo tega ali onega svetovnega naziranja, naravnost primorani se oslanjati v zunanji politiki na Moskvo.

Kdo je tega kriv? Edino in izključno zapadne velesile. S svojo politiko ženejo ne le Gomulko, temveč vse Poljake sami v naročje Sovjetske zveze.

tem škodovala življenjskim koristim nemškega ljudstva, katerega prešinja danes le ena težnja in le en ideal, da bi se namreč čimprej spet združilo v eni sami skupni domovini.

Tako sta Adenauer in Tito trčila drug ob drugega in svet z zanimanjem čaka, katera politika obeh državnikov se bo konec koncev izkazala za pravilno.

KAKO NAJ SE NEMČIJA ZEDINI?

Jugoslovani se pred nemškimi očitki branijo takole: mi smo tudi bili vedno mišljenja, da ima nemški narod neoporečno pravico do združitve ter smo istega mnenja še danes. Sodimo pa, da pot, ki jo je ubral Adenauer, ne more voditi k nemškemu zedinjenju.

NOVICE Z VSEGA SVETA

NJIHOVA KRŠČANSKA OMIKA

Minister za javna dela Togni je poslal prejšnji teden županu glavnega mesta Južne Tirolske brzojavko, s katero mu sporoča veselo novico, da je vlada sklenila potrošiti 2 milijardi in 500 milijonov lir za zidavo 500 novih stanovanjskih prostorov v Boenu.

S tem denarjem nameravajo ustvariti popolnoma novo mestno četrt ter obenem pospešiti industrializacijo Južne Tirolske.

Ker bodo v stanovanjih namestili v prvi vrsti italijanske priseljence, ki prihajajo z novimi podjetji v vse večjem številu v nekoč čisto nemško deželo, je Tognijeva brzojavka domačine močno ozlovoljila.

V južnih delih države, beremo v nemškem časopisju, žive še stotisoči ljudi v rupah in kočah iz pločevine, toda rimska vlada se zanje le malo briga. Važnejše se ji zdi razmetavati milijarde davčnega denarja za stanovanja — v Boenu. Njen namen je jasen: nemška manjšina naj utone v italijanskem morju. Saj so vodilni demokristjani že pred leti odkrito izjavili, da se bo južnotirolsko vprašanje moglo »šele tedaj rešiti«, ko bo v deželi prebivalo vsaj toliko Italijanov kot Nemcev.

Sv. Sergij

Istočasno je isti minister Togni izposloval, da se bo v Trstu zgradila posebna mestna četrt Sv. Sergija, za katero mislijo za sedaj potrošiti 3 milijarde in 200 milijonov.

Za zidavo Sv. Sergija so si izbrali 76 hektarov slovenske kmečke zemlje v Zavljah, za katero so plačali smešno nizko odškodnino razlaščenim Slovincem. Listina o ustanovitvi Sv. Sergija je bila prejšnji terek slovesno podpisana v rimskem ministrstvu za javna dela.

Kakšnim političnim ciljem naj bi služil Sv. Sergij, vidimo že po tem, da je poleg ministra, tržaškega občinskega komisarja dr. Mattuccija in drugih osebnosti podpisal listino tudi predsednik znane organizacije »južnih in dalmatinskih beguncev« dr. Ricceri.

Minister Togni je v svojem govoru naglasil, da bo v Sv. Sergiju »plalo življenje, ki se ujema s temeljnimi potrebami človeškega sožitja in z duhom naše krščanske omike«.

In drugače tudi ne more biti, zakaj vse, kar delajo demokristjani, pa naj bo to potujeevanje slovenske zemlje v Sestlanu, Devinu, Kontovelu ali karkoli drugo, vse se godi le »v duhu naše krščanske omike«.

ANGLEŠKA KRALJICA V AMERIKI

Elizabeta II. se je s svojim možem vrnila z večdnevnega uradnega obiska v Združenih državah. Z njima je potoval tudi zunanji minister Selwyn Lloyd. Predvčerajšnjim pa je odletel v Ameriko še načelnik britanske vlade Macmillan.

Gre, kot vidimo, za pomemben politični sestanek, ki naj razčisti nekatera nerečena vprašanja med obema državama. Angleško-francoski napad na Egipt je povzročil med Londonom in Washingtonom nasprotja, katera še vedno niso popolnoma poravnana. V bistvu gre za to, da se obnovi nekdanje prijateljstvo ter omogoči enoten nastop Angležev in Amerikancev v najvažnejših zadevah zunanje politike.

K složnemu nastopu jih silijo že najnovejši uspehi Sovjetske Rusije na področju atomskega oboroževanja. V obeh anglosaksonskih deželah dozoreva spoznanje, da zapad ne bo kos Rusom, ako ne združi svojih sil.

Zakon McMahon

Tesno sodelovanje med Amerikanci in Angleži je bilo doslej nemogoče, ker obstoji v Združenih državah poseben zakon, tako imenovani zakon McMahon, ki nalaga vladi dolžnost, da skrbno čuva tajnosti svojega atomskega oboroževanja, ter ji prepoveduje, da bi v času miru zalagala kogar koli, torej tudi Angleže, z vodikovimi bombami in drugim najnovejšim orožjem.

Posledica je bila, da se je Velika Britanija vrgla v samostojno atomsko oboroževanje, kar je pomenilo tratenje sil in brezpotrebno razsipanje milijard. Cilj angleškega obiska v Ameriki je, da se imenovani zakon odpravi ali vsaj v bistvenih točkah omili ter s tem omogoči vsestransko sodelovanje atomskih učenjakov in tudi vojaških strokovnjakov v obeh državah.

To naj bi bila obenem podlaga enotne britansko-ameriške zunanje politike.

POLOVIČNA ZMAGA

Saragatovi socialni demokrati so imeli v Milanu občni zbor, ki se je zaključil v ponedeljek. Volitve so dokazale, da je najmočnejši mož v stranki še zmerom Saragat, a da ni več njen vsemočni voditelj.

Zgubil je namreč dosedanjo absolutno večino: zanj je glasovalo le 48,29 odstotka članov, skupina njegovega glavnega tekmeča, na pol levičarskega 36-letnega Matteottija, je dobila 22,45 odstotka, levičarji 21,05, desničarji pa samo nekaj več ko 8 odstotkov.

V svoji politiki bo moral Saragat upoštevati tudi mnenje mladega Matteottija, čigar cilj je, da potegne na svojo stran več omahljivih članov osrednjega odbora ter z njihovo pomočjo porine stranko bolj na levo.

Bomo videli, ali se mu posreči.

PODMORSKI IZSTRELEK

Ko so Rusi 31. avgusta z uspehom preizkusili svoj medcelinski izstrelek, s katerim bi v slučaju vojne lahko »s pritiskom na gumba« iz Moskve obsuli Združene države z vodikovimi bombami, so mnogi menili, da je vse ostalo orožje zgubilo svoj pravi pomen. Čemu naj služi recimo mornarica, če je mogoče poslati preko oceana vodikove bombe, ki spremene velemesta v kupe razvalin?

Poveljnik britanskega vojnega brodovja lord Selkirk je pa v soboto izjavil v Liverpoolu, da je tako naziranje zgrešeno.

Na zapadu pripravljajo posebno vrsto velikih podmornic, gnanih z atomsko silo, ki lahko plovejo stalno pod vodo ter jih je zato težko zapaziti, še teže pa, ker drviyo z neznansko hitrostjo, uničiti. Opremljene bodo z atomskimi izstrelki, ki sicer ne gredo tako daleč kot najnovejši ruski, a vendar zadenejo svoj cilj na razdalji nekaj tisoč kilometrov.

Te izstrelke bo mogoče pognati tudi izpod morja v osrčje sovražne dežele ter z vo-

dikovimi bombami razdejati njena mesta. Nevidne podmornice se bodo z bliskovito naglico pojavile na katerih koli obalah svetu ter širile strah in smrt med narodi.

Mornarice zastran tega niso zastarele, temveč so namenjene, da igrajo v vojni še važnejšo vlogo, kot so do danes.

Opisanih podmornic zapad sicer še nima, a je že na tem, da jih izumi ter zgradi v potrebnem številu.

FRANCIJA BREZ VLADE

Francija je stopila v četrti teden najtežje vladne krize svoje povojne zgodovine. Predsednik republike Coty je pretekli teden podelil voditelja krščanskih demokratov Roberta Schumana, naj skuša sestaviti dela zmožno parlamentarno večino, a tudi ta ni imel sreče.

Sedaj je državni poglavar poveril isto nalogo socialistu Molletu, o katerem še ne vemo, ali bo uspel.

Medtem narašča v državi nezadovoljnost, v raznih ladjedelnicah in tovarnah so izbruhnile stavke in prišlo je tudi do krvavih nemirov. Istočasno se nadaljuje vojna v Algeriji, v Franciji sami pa se širi druginja.

»NEKRVAVI PEARL HARBOUR«

Voditelj ameriških delavcev Walter Reuther je v nedeljo izjavil v Washingtonu, da je ruski izum umetnega meseca za Združene države »nekrvavi Pearl Harbour«, se pravi strahovit poraz, enak tistemu, ki ga je doživela Amerika ob začetku zadnje vojne, ko so Japonci čez noč potopili njeno mornarico v Tihem oceanu.

Reuther je izrazil upanje, da bo udarec vsaj zdramil Združene države iz njihove »samozadovoljnosti«.

GSCHNITZERJEVA VLOGA

V volilnem boju za deželni zbor v avstrijskem Tirolu nastopa kot govornik tudi zunanji minister Figl. Na shodu, ki ga je imel pred dnevi v mestu Hullu, mu je neki volivec stavil javno vprašanje, ali je res, da je svoj čas obljubil v Brixenu italijanskemu ministru Martinu, da ne bo Avstrija nikdar spravila južnotirolskega vprašanja pred Združene narode. Tako je namreč pisal *Corriere della Sera*.

Dr. Figl je pojasnil, da v Brixenu sploh ni bilo govora o nemški manjšini, in to že zavoljo tega, ker je bil Figl obljubil podministru Gschnitzerju, da ne bo v njegovi odsotnosti nikoli razpravljajal z Italijani o Južnem Tirolu.

Vprašanje nemške manjšine spada po dogovoru avstrijskih strank, kot znano, v delokrog dr. Gschnitzerja.

DOBER TRGOVEC

Ko je vladar kneževine Monaco Ranieri prišel pred kratkim z ženo Grace Kelly in hčerki Karolino v Pariz, so čete policistov zabranile časnikarjem dostop na letališče. Zakaj? Zato, ker se je bil princ zmenil z nekim ameriškim fotografom, da sme le on slikati malo Karolino v najrazličnejših državah. Princ je sklenil prodati za drage denarje fotografije velikim časopisnim podjetjem. Enake kupčije je sklepal že ob svojih poroki: tedaj je za lep kup dolarjev prodal eni sami televizijski družbi pravico, da sme snemati svatbene svečanosti.

Ranieri je očitno zgrešil svoj poklic.

NOVICE

PRAV LEPO ŠTEVILO

Videmski sporazum o obmejnem prometu, ki sta ga sklenili Italija in Jugoslavija, se je sijajno obnesel: Z navadno prepustnico je od 1. decembra 1956 do 31. avgusta 1957 prešlo državno mejo v obeh smereh nič manj ko 4 milijone 292 tisoč in 675 oseb.

NAJVEČJI ČASNIKI NA SVETU

Najbolj razširjen časnik na svetu je, kot beremo, japonski list Mainiči, ki se tiska v 5-milijonski nakladi; za njim pride angleški dnevnik Daily Mirror s 4 milijoni in 500 tisoč izvodi. Tudi moskvska Pravda je močno razširjena, saj znaša njena naklada 4 milijone; najbolj čitan nemški list je Bildzeitung iz Hamburga z 2 milijonoma in 400 tisoč primerki, pariški France-Soir jih pa ima dnevno 1 milijon 200 tisoč.

NE ZAŠIJTE GA ZA PREDOLGO

Pred sodiščem v Southhamptonu na Anglškem je 19-letna Marjeta Lee izpričala, kaj vse ji je njen dragi prizadejal: razbil ji je nos, lani je zlomil stolico na njenem hrbtu, nabunkal jo je skoro vsak dan. Ko je končala, je naprosila sodnika, naj dragega ne zašijejo za predolgo časa, ker se nameravata brž po prestani kazni — poročiti.

NAPAKE NARODOV

Londonski časnik Economist je objavil zanimivo statistiko o slabih lastnostih posameznih narodov.

Največji pijanci na svetu, piše, so Švedi. V njih državi popije vsak prebivalec, vsi tisti so torej tudi dojenčki in bolniki, razen piva in vina še 4.86 litra žganja na leto. Ameri-

kanec ga zvrne 4 litre, Novozelanec pa polovico manj.

Kar se tiče vina, nosijo zastavo Francozi. Vsak prebivalec ga uduši 94 litrov in 7 desetink letno. Najmanj vina popijejo Holandci, in sicer le 67 stotink enega litra na glavo in leto.

Glede piva so svetovni prvaki Belgijci. Vsak prebivalec ga sprazni 138 litrov na leto. Za njimi so prvi Avstrijci s 107 litri, Nemci ga uničijo 72 litrov, Danci pa le 63.3 litra, torej polovico kot Avstrijci.

Največ zločinov se pripeti v Združenih državah: na sto tisoč prebivalcev pride letno 4.8 umorov in ubojev, na Holandskem pa le 2. Japonci so narod samomorilcev, saj pride pri njih na sto tisoč prebivalcev letno kar 25 samomorov. Čudno je, da pridejo za njimi

takoj Avstrijci s 23 samoubistvi. Naši sosede Avstrijci so nepremagani svetovni prvaki tudi glede nezakonskih otrok. Na 100 novorojenčkov pride letno 15 in pol nezakonskih; v Nemčiji polovico manj, še manj pa v Franciji (6. 7).

Zato ima pa Francija največ policajev: na tisoč prebivalcev pridejo trije, v Veliki Britaniji pa le eden in pol.

IRHASTE HLAČE

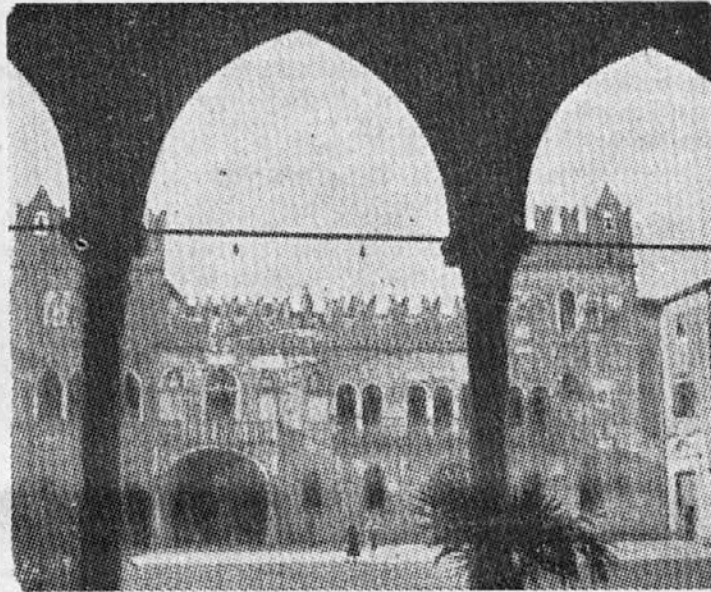
Kralj Afganistana, gorate države v Prednji Aziji, si je naročil pri nekem dunajskem krojaču 12 parov kratkih irhastih hlač z naravnimi in planikami, kot jih nosijo pristni Tirolci. Da bi imele bolj afganistanski videz, je ukazal, naj jim na zadnji plati uvežejo dva izreka iz korana, mohamedanskega sv. pisma.

BLAGINJA AMERIKE

Bogastvo Združenih držav lahko presodimo tudi po tem, koliko njihovih prebivalcev potuje vsako leto čez Atlantik v Evropo na počitnice. Lani je prišlo čez morje skoraj 600 tisoč ameriških državljanov. Velika večina si je ogledala Francijo, Italijo in Zapadno Nemčijo.

ZDRAVILNO VINO

Madžarski kemiki so ugotovili, da vsebuje znani ogrski tokajec tudi znatno količino penicilina, in menijo, da bodo s tem vinom zdravili celo vrsto boleznih. Zdi se pa, da so mnogi to slutili že pred madžarskimi učenjaki in se zato pridno zalivali s tokajcem.

Koper

ZAKAJ JE ADENAUER PRETRGAL diplomatske odnose z Jugoslavijo

(Nadaljevanje s 1. strani)

Adenauer zahteva od vseh prijateljev Zapadne Nemčije, naj ne priznajo komunistične vlade v vzhodnem Berlinu in misli, da za stran tega posebna druga nemška država ne obstaja.

Tako gledanje je nerealno. Kako je mogoče prezreti, da imajo Nemci dve vladi, eno v Bonnu, eno v Pankowu, da ima vsaka svojo vojsko in svoje uradništvo, s katerima gospodarja na svojem ozemlju? Ali ima Vzhodna Nemčija oporo v ljudstvu, je vprašanje zase, toda da dve nemški državi dejansko obstajata, je na žalost stvarnost, ki je ni mogoče zanikati. Zapirati si oči pred resničnostjo ni pa bilo v politiki nikoli koristno in ni nikoli rodilo trajnih uspehov.

Z enostavnim zanikanjem obstoja vlade v Pankowu Adenauer ne bo nikoli dosegel zedinjenja. Njegovo ravnanje bi bilo pravilno samo, če bi lahko upal, da s pomočjo zapada nekega dne prisili Vzhodno Nemčijo na predajo ter obenem primora Rusijo, da privoli v zedinjenje Nemčije pod pogoji, ki bi jih ji postavila bonnska vlada.

Tako upanje je prazno. Zedinjenje nemškega naroda je vprašanje, ki zanima vsa

Evropo in ves svet ter se ne da rešiti s silo. Človeštvo se niti Nemcem na ljubo ne bo vrglo v novo svetovno vojno.

Če se pa nemško vprašanje ne da rešiti s silo, ga je treba rešiti z miroljubnimi sredstvi. Potrebna so pogajanja med velesilami, potreben je pa tudi sporazum med voditelji Zapadne in Vzhodne Nemčije, zakaj ta je lahko sama po sebi še tako šibka država, toda za njo stoji vsa politična, gospodarska in vojaška moč Sovjetske zveze, na kar v Bonnu radi pozabljajo.

Sporazum je po prepričanju Jugoslavije edina pot, ki vodi k zopetni združitvi nemškega naroda. Tudi iz tega vzroka se je Beograd odločil, da uradno prizna vlado v Pankowu.

VRATA SO OSTALA PRIPRTA

Vsi ti in drugi jugoslovanski razlogi pa niso mogli prepričati Adenauerja. Posebno njegov zunanji minister von Brentano je vztrajno zahteval takojšnji prelom z Beogradom in je, kot vidimo, prodr.

Svoj predlog je utemeljeval med drugim s trditvijo, da je treba nastopiti proti Jugoslaviji z največjo odločnostjo, ker bo sicer sledila jugoslovanskemu zgledu cela vrsta drugih držav, ki nočejo pripadati niti vzhodne-

mu niti zapadnemu taboru in zato vzdržujejo diplomatske stike ravno tako s komunističnimi kot protikomunističnimi deželami. Von Brentano je mislil na Indijo, Egipt, Sirijo in številne druge države v Aziji in Afriki. Izjavil je, da je takih dežel nekaka tridesetorica.

Te besede so zvenele v Nemčiji prepričevalno, toda kaj, če bodo azijsko-afriške države kljub temu začele druga za drugo priznavati vlado v Pankowu?

To bi pomenilo očiten zunanjepolitični poraz kanclerja Adenauerja in ravno tako očiten uspeh maršala Tita.

Opozicionalne stranke, to je socialni demokratje in liberalci, pa tudi razni pristaši samega Adenauerja že danes izjavljajo, da se je kancler to pot prenačil.

Te kritike so prejkone nagnile bonnsko vlado, da si je za vsak slučaj pridržala na pol odprta vrata, da bi vsak čas mogla popraviti in izboljšati odnose z Jugoslavijo: von Brentano je dejal, da ne ve, koliko časa bo trajal prelom z Beogradom, češ da nobena stvar na svetu ni večna. Obenem je naglasil, da namerava Nemčija kljub težkemu diplomatskemu sporu izpolniti vse pogodbene obveznosti, ki jih je prevzela do Jugoslavije. S tem je namignil na trgovino med obema državama in na dolgoročno posojilo jugoslovanskemu gospodarstvu.

Kako se bodo stvari v resnici razvijale, bodo pa pokazali in dokazali — dogodki.

Dopisi s Tržaškega

TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

Na ponedeljkovi seji tržaškega pokrajinskega sveta so ponovno razpravljali o proračunu za tekoče leto. Ker je bilo 52 milijonov več dohodkov, kot so jih svoj čas predvidevali, je svet sklenil potrošiti to vsoto za postavke, ki jih je prefektura bila znižala. Med drugim bodo uredili službeni položaj slug na slovenskih višjih srednjih šolah ter jih uvrstili med redne uslužbence pokrajine. Za slovenske šole so določili skupno nad 10 milijonov lir.

Upravni odbor je nato predlagal, naj se za to šolsko leto razdeli dijakom več štipendij, in sicer za 1 milijon 560 tisoč lir. Ker se svet ni mogel zediniti, kateri dijaki naj bi imeli pravico do štipendije, so razpravo odložili na eno prihodnjih sej. Nato so nakazali Kmetijskemu nadzorništvu 200 milijonov lir prispevka za izboljšanje živinoreje ter odobrili predpise, ki urejujejo prostovoljno odpoved službe za osebe pokrajinske uprave.

Na koncu je demokristjan Degano ob obletnici madžarskih krvavih dogodkov počastil spomin vseh takratnih žrtev. Njegovim besedam se je pridružil tudi slovenski svetovalec g. Gerbec.

NABREŽINA

Zaradi čedalje več primerov azijske mrzlice je prejšnji četrtek devinsko-nabrežinski župan odredil, naj se za 10 dni zapro vse ljudske šole in otroški vrteci v občini. Istega dne je bil na županstvu sestanek, ki so se ga poleg župana udeležili tudi ravnatelj osnovnih in srednjih šol ter zdravnik dr. Posarelli. Na italijanskih osnovnih šolah je po izjavah ravnatelja bilo v začetku prejšnjega tedna odsotnih od 70 do 80% učencev, na slovenskih pa okrog 40 odstotkov. Na srednjih šolah je za azijsko gripo obolelo okrog 20 odstotkov dijakov. Tako ravnatelj kot zdravnik so zato predlagali, naj se prekine pouk. Šole se spet odpro v ponedeljek, 28. t. m.

Na našem pokopališču leže, kot znano, smrtni ostanke bivšega nabrežinskega dekana Antona Gerbeca. Ob obletnici njegove tragične smrti so farani sklenili, da mu v znak hvaležnosti postavijo dostojen spomenik. Delo je zamislil pred dnevi umrlí arhitekt Anton Radovič.

SESLJAN

Konec tega meseca bo župnik g. Zorž blagoslovil novo pokopališče v Sosljanu. Občinska uprava je odredila, naj se izvrše še zadnja dela v kapelici in nato bo božja njiva lahko začela služiti svojemu namenu.

Skoraj vsi prebivalci Sosljana se pritožujejo, ker je občinski tehnični urad določil novo postajališče za avtobuse na nepravem mestu. Pravijo, da bodo potniki odslej izpostavljeni burji in mrazu, medtem ko so doslej lahko čakali na odhod pred kako bližnjo gostilno. Zato zahtevajo, naj se avtobusi spet ustavljajo na starem prostoru.

ŠTIVAN

Ta teden je podjetje, ki gradi tovarno papirja, sprejelo na delo nadaljnjih 50 oseb, tako da je sedaj tu zaposlenih okrog 150 ljudi.

Tovarna bo začela obratovati, kakor zatrjujejo, že prihodnje poletje in bo ena naj-

večjih v Italiji. Letno bo proizvedla 50 tisoč ton časopisnega papirja, se pravi, da bo krila eno tretjino letne potrošnje v državi. Potrebnovala bo okrog 100 tisoč ton lesa in 10 tisoč ton celuloze. Imela bo tudi lastno električno silo in v ta namen so že pričeli graditi novo termično centralo.

Upamo, da bo velike industrijsko podjetje zaposlilo predvsem domačo delovno silo in tako vsaj omililo brezposelnost na našem Krasu.

MAVHINJE

Nedaleč od vasi imamo Mavhinjci star kal, ki ga skoraj že desetletje nihče več ne uporablja. To pa po našem nikakor ni razlog, da bi se smel kal spremeniti v zbirališče vsakovrstnih odpadkov. Že dalj časa v tem kraju odlagajo smeti celo iz policijske vojašnice. Zakaj občinska oblastva ne poskrbe, da se to zdravju škodljivo početje enkrat za vselej preneha?

OPČINE

Še pred kratkim smo trdno upali, da bodo učenci Industrijskega strokovnega tečaja imeli letos pouk v novem šolskem poslopju. Toda tudi ta up je na žalost šel po vodi. Krivdo nosi verjetno občinski tehnični urad, ki se ni pozanimal, da bi se pravočasno končala tudi vsa notranja dela.

Naši učenci so zato seveda zelo prikrajšani pri pouku. Za štiri razrede so na razpolago samo dve učilnici in delavnica, ki se pa nahaja v kleti, kjer je tudi kuhinja. Zanimivo je, da otroci sploh nimajo telovadnice. Tudi v najhujši zimi se morajo vaditi na prostem. Tudi italijanski zavod ni prav nič na boljšem.

Prav bi bilo, da bi občina odredila, naj se izgotove še zadnja dela, tako da bi se otroci še med letom preselili v nove in sodobnejše prostore.

ZGONIK

Med vaščani je v nedeljo bilo precejšnje zanimanje za igro Voda, ki bi jo ta dan mo-

rali uprizoriti člani domače dramske skupine.

Ker je več igralcev zbolelo za azijsko mrzlico, je nastop odpadel. Upamo pa, da jih kmalu vidimo na odru.

RESNI DELAVSKI NEMIRI

Delavci tukajšnjih ladjedelnic in Tržaškega arzenala so v torek zopet stopili v 24-urno stavko in s tem dokazali, da od svojih zahtev nikakor nočejo odstopiti. Stavke se je udeležilo 98 odstotkov delavcev. Službo so to pot prekinili tudi delavci, zaposleni v večerni in nočni izmeni, tako da je bil vsej ladjedelniški industriji zadan zelo hud udarec.

Istega dne so proglasili 24-urno stavko tudi pristaniški delavci, tako da je bil promet v luki popolnoma prekinjen. Stavka je nastala, ker je vodstvo Javnih skladišč odbilo zahteve delavcev po zvišanju plač ter sprejelo nekaj ukrepov v škodo pristaniških uslužbencev.

Medtem se je tudi zaostрил spor med delavci in podjetniki gradbene industrije. Delodajalci na Tržaškem namreč nočejo priznati nove delovne pogodbe, ki v Italiji velja že od 1. oktobra. Delavski zastopniki so se zaradi tega v torek zglasili na generalnem komisariatu, kjer so obrazložili svoje zahteve.

Nujno potrebno je, da oblastva čimprej ukrenejo nekaj zares učinkovitega, da se spori poravnajo. Kajti v nasprotnem primeru grozi nevarnost, da bo v naslednjih dneh strahotno prizadeta proizvodnja najvažnejših tržaških industrijskih podjetij.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 26. t. m., ob 20.30 v dvorani na stadionu »Prvi maj«

KRSTNA PREDSTAVA

Nicola Manzari

NAŠI LJUBI OTROCI

Komedija v treh dejanjih

V nedeljo, 27. t. m., ob 16.30 in ob 20. uri na stadionu »Prvi maj«

V torek, 29. t. m., ob 20.30 v kino dvorani v Škednju

PONOVITEV

ZA MLADINO NEPRIMERNO!

Za nedeljsko večerno predstavo

veljajo tudi izkaznice »Za«.

Novi predpisi o prepustnicah

Prejšnjo soboto se je v Ljubljani zaključilo zasedanje italijansko — jugoslovanske komisije, ki ima nalogo, da nadzoruje izvajanje videmskega sporazuma. Sprejeto je bilo nekaj važnih sklepov, ki bodo gotovo prispevali k izboljšanju obmejnega prometa:

S prvim januarjem 1958 bodo začeli izdajati nove prepustnice, opremljene s sliko, da ob prehodu meje ne ob treba več imeti pri sebi osebne izkaznice. Veljale bodo *eno leto*.

Tudi stare prepustnice lahko opremiš s sliko, vendar jih boš smel uporabljati samo do 30. junija 1958. Na ozemlju sosedne države se boš odslej lahko ustavil *tri dni*, v enem mesecu torej skupno 12 dni. Stare prepustnice brez slike lahko uporabljaš do 31. avgusta 1958.

Z motornimi vozili se boš odslej lahko peljal tudi po naslednjih prehodih: Čampore, Kaštelir, Socerb, Lipica, Klariči, Miren, Nablo, Golo brdo, Mišček in Livek.

Sklenili so ustanoviti dve novi avtobusni progi, in sicer Trst-Umag ter Trst-Portorož.

V Umag bo avtobus vozil 4-krat dnevno, in sicer vse leto; v Portorož pa samo od 1. junija do 30. septembra. Pomnožili so nadalje število avtobusnih voženj na progah: Sežana-Trst, Hrpelje-Trst, Solkan-Gorica, Medana-Gorica, Čedad-Tolmin, Kambreško-Čedad, Trst-Buje, Trst-Koper in Nova Gorica-Trst.

Sporazum stopi v veljavo, ko ga odobri oboje vladi.

Obmejno prebivalstvo je pričakovalo nekaj več: želelo je, da bi dovolili več mesečnih prehodov in da bi smeli ljudje vzeti s seboj več denarja kot doslej; spremenil naj bi se nadalje predpis, da se moraš vrniti domov po istem prehodu, po katerem si vstopil na sosedno ozemlje. Vsi so končno vroče želeli, da bi se obmejno področje nekoliko razširilo.

Komisija teh vprašanj ni rešila, ker morata o njih sklepati najprej obe vladi. Upamo, da jih bosta rešili prihodnje pomlad, ko se komisija sestane v Vidnu.

Dopisi iz Goriške

IZ DOBERDOBA

V zadnjem času so celo italijanski listi začeli pisati o potrebi, da se v doberdobski občini zgradi nov vodovod. Tako pravi n. pr. Gazzettino z dne 11. oktobra, da je doberdobski vodovod zaradi svoje 40-letne zveste službe že popolnoma zastarel in da le z največjo muko nudi Doberdobcem nekaj vode.

Da bi ga obnovila, se je občinska uprava že pred leti včlanila v Konzorcij vzhodno-furlanskega vodovoda (CAFO). V ta namen je bil izdelan načrt novega vodovoda, ki ga je odobril tehnični pokrajinski urad. Za izvedbo načrta zahteva CAFO 20 milijonov lir, ki naj jih nakaže država. Goriški prefekt dr. Nitri se je pred kratkim mudil v Furlaniji, kjer si je ogledal naprave Vzhodno furlanskega vodovoda in obiskal precej vasi, ki jih konzorcij preskrbuje s pitno vodo. Spoznal je lahko veliko razliko med življenjem furlanskega prebivalstva in slovenskih obmejnih vasi, ki so žal vse še vedno brez pitne vode. Upamo, da se je g. prefekt vrnil z obiska s trdnim sklepom, da bo pri ministru za javna dela čimprej izposloval zgradnjo vodovodov v vseh treh slovenskih občinah na Goriškem.

IZ SOVODENJ

Letošnja letina je pri nas bolj žalostna. Krompir, ki je naš glavni pridelek, je letos zelo slabo obrodil. Najprej mu je škodoval majski mraz, nato pa je prišla še suša. Vendar je bolj obrodil domači kot holandski. Tudi povrtnine in sočivja je bilo prav malo za prodajo, ker je sadežem škodovalo suho poletje.

V zadnjem času je naša občinska uprava dala prepleškati občinski dom, v katerem je izvršila tudi nekatera popravila. Za dela je izdala 225 tisoč lir. Medtem so popravili tudi župnišče, za kar so potrošili 130 tisoč lir.

V okviru poučne propagande za umno pridelovanje žita ter opravljanje drugih kmetijskih del je bilo tudi pri nas kmetijsko predavanje. Predavanja prireja Kmetijsko nadzorništvo.

ATA je pred kratkim uvedla še eno vozno iz Sovodenj, in sicer ob 8.5. Namenjena je dijakom, kateri obiskujejo šole v Gorici.

IZ DOLA

Pri nas se je več dni mudil geometer goriškega katastra Lugnani, ki je skupno z jugoslovanskim uradnikom Marušičem pregledoval zemljišča, da se omogoči pravično obdavčenje. Saj se že 10 let dogaja, da Doljani plačujejo zemljiški davek obema državama. Enako se dogaja tudi jugoslovanskim dvo lastnikom, ki imajo svoja zemljišča v Italiji in so dvakrat obdavčeni.

Upamo, da bo to vprašanje v najkrajšem času ugodno rešeno.

IZ ŠTEVERJANA

Letošnja trgategv se je sicer po količini bolj slabo obnesla, saj je bilo grozdja skoro za polovico manj kot lani, a zato je kapljica toliko boljša, da ne rečemo odlična. Že od l. 1929 ni imelo grozdje toliko sladkorja kot letos. Zelo pametno so ravnali vinogradniki, ki so se držali navodil Novega lista ter pričeli trgati sredi meseca oktobra. Saj je grozdje v 10 sončnih in izredno toplih okto-

brskih dneh obilno pridobilo zlahnega sladkorja. Izredno bogata pa je bila letošnja trgategv v jugoslovanskih Brdih Mošt ima tam letos tako ceno kot še nikoli po drugi svetovni vojni. Gre po 65 do 85 din liter. Cena mošta boljših vrst pa je 90 do 120 din liter. Te ugodnosti iz srca privoščimo bratom v Jugoslaviji, saj so doslej za svoje vino prav malo iztržili. Velik blagoslov za naše briške brate je nova velika moderna klet na Dobrovem, ki je stala nad pol milijarde dinarjev. Vanjo lahko vkletarijo 450 vagonov vina. Klet bo popolnoma dograjena do prihodnje jeseni. Podjetje VINO Gorica si je zagotovilo 190 vagonov, za ostanek se pa poteguje 10 vinskih podjetij iz Slovenije, Hrvaške in Srbije. Ker se je briško vino v Jugoslaviji tako zelo uveljavilo in priljubilo, je letos cena mošta zelo ugodna.

Prejšnji teden je goriški prefekt sprejel našega župana g. Hermenegilda Podveršiča, ki je z njim razpravljal o raznih občinskih zadevah, med drugim brzkone o krvavo potrebni napeljavi števerjanskega vodovoda. O tej stvari je bila daljša razprava tudi v soboto, na zadnji seji našega občinskega sveta.

Med 17 večernimi tečaji, ki jih je za letos odredilo šolsko skrbništvo, bo tudi eden v Števerjanu. Vodila ga bo domačinka učiteljica in akademičarka Cvetka Grauner, medtem ko bo tistega na Vrhu vodil učitelj Rudolf Devetak. Na tečaju v Deberdohu pa bo poučevala v italijanskem jeziku Margherita Bella Genovese.

Poleg večernih tečajev bodo na Valerišču, v Škrljevem in Sovodnjah delovale tudi ljudske univerze.

Z OSLAVJA

Dokler smo na Oslavju imeli otroški vrtec, nismo s svojimi malčki imeli toliko skrbi kot danes, ko jih moramo pošiljati v precej oddaljeni vrtec v Pevmi. Otroci se v Pevmo vozijo z avtobusom, a nanje žal med vožnjo nihče ne pazi. Do danes se je sicer samo enkrat zgodilo, da so enega otroka odpeljali do Gorice, ker ga ni nihče opozoril, naj izstopi pri vrtcu, toda da se ne bo to ponavljalo, naj mestna uprava poskrbi za primerno nadzorstvo nad malčki, saj smo po njeni krivdi prišli ob otroški vrtec na Oslavju.

Sedaj velja na progi Gorica-Oslavje za avtobus št. 8 tale vozni red: Z železniške postaje vozi ob delavnikih ob: 7, 8*, 10, 12.40, 14*, 17.35* in 20*; z Oslavja v Gorico pa vozi ob delavnikih ob: 7.30*, 8.50, 10.30, 13.15*, 14.50, 18 in 20.50.

Ob nedeljah in praznikih odhaja izpred železniške postaje ob: 14*, 15, 16, 17.35*, 18.45 in 20*; z Oslavja pa vozi ob nedeljah in praznikih ob: 14.30, 15.30, 16.30, 18, 19.20*, 20.30*, 21.30.

Zvezdica pomeni, da vozi po ulici Vittorio Veneto in Podturnu.

IZ LOČNIKA

Pred kratkim smo pokopali zavedno slovensko ženo in mater osmero otrok Gizelo Pintar roj. Bregant, ki je umrla v bolnici Sv. Justa.

Pintarjeva družina je uživala pri vseh velik ugled. Pokojnica je bila izredno gostoljubna in izobražena žena, ki je rada čitala časopise in prebrala marsikako knjigo. V

šole je poslala dva sinova, ki sta pa oba postala žrtvi zadnje vojne. Umrla je v 58. letu starosti. Pogreb je pokazal, kako je bila priljubljena in spoštovana tudi od naših sodelžanov. Plemeniti pokojnici na sveti večna luč. Njeni užaloščeni družini, zlasti še njenemu možu izrekamo iskreno sožalje.

OBMEJNI PROMET V SEPTEMBRU

V septembru je prišlo v Italijo skoraj 55 tisoč jugoslovanskih državljanov, v Jugoslavijo pa je odšlo nad 28 tisoč italijanskih državljanov.

VPISOVANJE V ČIPKARSKE ŠOLE

Deklice osnovnih in nižjih srednjih šol ter dekleta do 35. leta, ki so šole že dovršile, se lahko vpišejo v čipkarsko šolo v Gorici, Gradški in Gradežu. Pouk je popoldne, in sicer štiri ure na teden. V Gorici je na šoli mogoče doseči tudi diplomu učiteljice za čipkanje. Sedež šole je v ulici Morelli 39. Tam dobe dekleta vsa potrebna pojasnila.

AZIJSKA MRZLICA

Ko so se v torek prejšnjega tedna odprle šole, je bilo odsotnih 20 odstotkov učencev. To število je v enem tednu naraslo, ker se je azijska mrzlica precej razširila tako v mestu kot na deželi. Bolezen pa je ohranila milejšo obliko. Vendar je njena nalezljivost izredno velika.

Izogibati se je treba javnih lokalov, kavarn in kina. Zdravniki priporočajo gibanje na prostem, več spanja, močno hrano, zlasti uživanje sadja in zelenjave, posebno limon.

Naj dodamo še, da morajo šolarji, učitelji ter profesorji, ki zbolijo za azijsko, ostati tudi še po ozdravljenju 10 dni doma.

SMRT SLOVENSKEGA PROFESORJA

Prejšnji teden je na poti v Ljubljano iznenada umrl upokojeni profesor dr. Fran Novak. Bilo mu je 73 let. Pokojnik je brat goriškega častnega kanonika msgr. Lojzeta Novaka. Pred dnevi sta se sestala v Novi Gorici in si dala besedo, da se bosta prihodnje leto zopet našla v Solkanu. Toda nekaj dni zatem je dr. Novak že ležal na parah pri sorodnikih v Ajdovščini. Odpovedalo mu je srce. Pokojnik je poučeval na nekdanji državni realni gimnaziji francoščino in latinščino. Vsem njegovim sorodnikom in zlasti msgr. Novaku izrekamo globoko sožalje. Pokojniku pa naj sveti večna luč in dobri Stvarnik, naj mu bo bogat plačnik za ves trud, ki ga je imel kot učitelj in vzgojitelj.

POGREB JOŽKA ŽABKARJA

Jožka Žabkarja, čigar nenadno smrt smo javili v zadnji številki, so v sredo prejšnjega tedna položili v zemljo na goriškem pokopališču, kamor so ga pripeljali iz Rima. Pogreba se je udeležilo mnogo sorodnikov, prijateljev in znancev. Naj v miru počiva!

SOLSKE STIPENDIJE

V Gorici so razpisali 225 stipendij za dijake, in sicer 100 po 10 tisoč lir za dijake nižje srednje šole, 100 po 20 tisoč lir za učence višjih srednjih šol in 25 stipendij po 40 tisoč lir za visokošolce.

Dijaki, ki mislijo zanj zaprositi, morajo biti člani ubožne družine in imeti v izpričevalu vsaj oceno sedem. Podrobnejša pojasnila dobiš na uradu Zdrženja civilnih žrtev vojne v Gorici, Korzo Italia 5.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU!

V nedeljo, 27. t. m., ob 16. in ob 20. uri
v Prosvetni dvorani v Gorici

John Steinbeck
ŽIVI PLAMEN

Beneška Slovenija

IZ SV. PETRA SLOVENOV

V Beneški Sloveniji je sicer mnogo mlekarn, a so večinoma zastarele in zato ne zadostujejo potrebam in zahtevam sodobnega mlekarstva. V zadnjem času pa se je Kmetijsko nadzorništvo v Vidmu pobrigalo, da so ustanovili nove mlekarnice v Črnem vrhu nad Podbonescem, v Gorenjem Tarbiju v občini Srednje in v Roncu ter Čeplesišču v občini Sovodnje.

Mlekarna v Črnem vrhu stane 10 milijonov lir. Manjka ji samo hladilnik, ki je nujno potreben za izdelovanje masla. Za zgradnjo poslopja je država prispevala 3 in pol milijona lir, se pravi 50 odstotkov vseh gradbenih stroškov. Domača zadruga pa je najela 3 milijone posojila, ki ga bodo odplačali v 30 letih. Obresti znašajo 4 odstotke.

V Gorenjem Tarbiju so za zidarske stroške doslej izdali 4 milijone lir. Polovico teh je prispevala država, in sicer v smislu zakona o hribovskih občinah z dne 25. julija 1952. Oprema mlekarnice bo stala poldrugi milijon, za kar upajo, da dobe še posebno vladno podporo. Za ustanovitev te mlekarnice se je zavzelo Kmetijsko nadzorništvo in tudi Ustanova za hribovsko gospodarstvo. Strokovne nasvete pa je dalo Združenje furlanskih zadrug.

Tudi v Čeplesišču mislijo preurediti mlekarno, za kar potrebujejo tri milijone lir. Pri tem računajo na pomoč države.

Prav tako nameravajo povečati mlekarno v Tarčetu, ki je ena najstarejših v nadiških

dolinah. Zaprošili so za 3 milijone lir državne pomoči.

Ronac je na daleč znan po svojih nasadih jablan (sevke) in danes še posebno po svojih breskvah. Tamkajšnje kmete je prvi učil umne sadjereje pesnik Beneških Slovencev duhovnik Peter Podreka. Toda kmetovalci vidijo danes svojo gospodarsko bodočnost predvsem v umnem mlekarstvu. Zato so sklenili zapreti dosedanji zastareli mlekarni in ustanoviti večjo in sodobnejšo. Upajo na 8 milijonov lir državne pomoči.

Z novimi mlekarnami in s tistimi, ki že obstoje, je položen zdrav temelj za razvoj modernega mlekarstva v Beneški Sloveniji. Polagoma bo pa moralo izginiti vse, kar je zastarelo, zlasti ker so izdali nov zakon, ki predpisuje, kako je treba maslo pakirati. Ker stare mlekarnice nimajo potrebnih strojev, jih bodo morali nabaviti. To velja zlasti za tiste v Terski dolini, ki so bile vedno najbolj zapuščene. Zganiti se pa bodo morali tudi številni prebivalci v občinah Dreka in Prapotno ter naši kmetovalci v občinah Brdo in Tipana.

Z veseljem pozdravljamo živahno obnavljanje mlekarstvih zadrug v nadiški dolini, kajti le tako bosta naše maslo in sir mogla uspešno tekmovati z mlečnimi izdelki v Furlaniji in ostali Italiji. Naši izdelki na žalost do danes niso imeli tiste cene, ki bi jo po svoji odličnosti morali imeti. Tega so bile gotovo krive zastarele mlekarnice.

Škoda je samo, da je živinoreja pri nas v zadnjih letih občutno nazadovala. V naših

hlevih je zato vedno manj gnoja. Propadajo travniki in senožeeti, tako da je tudi vedno manj sena. Manjkajo obenem ljudje, ki naj bi skrbeli za živino. Vse beži v Francijo, Belgijo, Švico in Nemčijo. Naši ljudje so pač ravno tako obupali kot tisti v Karniji in sploh v vseh hribovskih krajih videmske pokrajine. Doma so pravzaprav ostali samo starejši moški in ženske, ki pa ne zmorejo vsega napornega dela pri živini, na travnikih in senožeetih. Oblastniki v Rimu in Vidmu bodo morali čimprej nekaj učinkovitega ukreniti, da se vsaj nekaj mladega življa pridriži na domači grudi. Zato pa jim je treba nuditi možnost, da najdejo dela v rodni deželi.

IZ SV. LENARTA

Na mesto bivšega kaplana Danila Stefanutija, ki je bil, kot znano, premeščen v Trnovo rojstni kraj Trčmun, je bil imenovan g. Sante De Canova, ki je do sedaj služil v Salletto pri Racolami. Vsi slovenski beneški verniki povsem odobravamo, da je Novi list tako odločno obsodil imenovanje g. Stefanutija, ki ne zna niti besedice slovenskega jezika, za župnika v Trčmumu. Takega dejanja ni mogoče drugače označiti kot pravečo izzivanje.

IZ SOVODENJ

Konec meseca septembra so občinski možje razpravljali o važnih vprašanjih, med drugim o gradnji nove ljudske šole v vasi Matajur. Občina bo za šolo prispevala dva milijona, ostale stroške bo pa krila država. V novih učilnicah bo nameščen tudi otroški vrtec.

S

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

»Bala« in rokavice

Ko so bili odstranjeni ti zakonski zadržki, so začeli pisati vsi dvorni notarji posebno poročno pismo. Večkrat so tudi nevestico klicali na posvet. Ona je pa notarjem sporočila, da ji je vse prav, kar koli bodo napisali, in se je zabavala s svojo papigo.

V poročno pismo so postavili, da bo nevesta dobila od očeta 50.000 goldinarjev dote in vso opremo. Marsikatera bogata nevesta je morala prebledeti od zavisti nad tolikšno »balo«. V skrinjah je bilo zloženih 17 zimskih oblek, 14 jesenskih, 19 svilenih za poletje in 4 plesne. Perila so šivilje pripravile kar na kupe; samo sraje je imela štirinajst ducatov. Takrat je šlo vse po šest in dvanajst. Dolg je bil tudi seznam vseh drugih kosov, sešitih iz svile in batista.

Šivilje in krojači so se venomer pritoževali, da je zelo težko delati za princesinjo. Vsa nevoljna je bila, kadar so jo klicali k pomerjanju. Ko je prišla, je pa imela le pet minut časa.

Tedaj je bila v modi krinolina, široko in okroglo krilo z obroči; ozko je bilo v pasu in imelo globok izrez na prsih in vratu. Skoro bi dejali, da je današnja ženska moda posnetek tiste pred sto leti. Poglavitna zadeva pri vsaki nevestini bali so bile v tistih časih

rokavice. No, saj so danes spet tako v modi, da je treba dekletu rokavice tudi v pasjih dneh.

Na dunajskem dvoru je pa španska etiketa vsem princesinjam in nadvojvodinjam predpisovala rokavice za vsako priložnost posebej. V Elizabetino balo, so jih vtaknili kar 240 parov. Že pri prvem dvornem obedu je prišla cesarica navzkriž z dvornimi predpisi. Ko se je usedla na svoj prostor, je potegnila z rok dolge atlasne rokavice.

»Veličanstvo, nikar!« je vsa preplašena prihitela dvorna dama.

»Čemu jih ne smem odložiti?« je vprašala cesarica.

Dvorna dama se je pa zravnila in je ošabno poučila mlado cesarico: »Cesarica avstrijske monarhije sme jesti samo z rokavicami. Tako zahteva pravilo!«

»Odslej bo pa to veljalo kot pravilo«, je v svoji znani trmoglavosti odgovorila cesarica in je še drugo rokavico odložila.

Starikave dvorne dame, ki jim je bil španski obred najsvetejše na svetu, so skoraj padle v omedlevice nad takim pohujšanjem. Cesarica pa je zmagala in je odtlej jedla z roko brez rokavic. Tiste stotine parov rokavic je pa razdala sobaricam.

K »bala« je spadala tudi dota 50.000 goldinarjev. Poleg tega denarja je nevesta dobila od cesarja še 100.000 goldinarjev in 12.000 cekinov, posebej kovanih in zloženih v slonokoščeni skrinjici. To bi šlo danes v velike milijone. Cesar je tudi določil svoji ženi 100.000 goldinarjev na leto za »male stroške«, vse ostale njene izdatke je pa on plačeval.

Pomislite, da je takrat en goldinar znašal že eno mesečno uradniško plačo, pa boste lahko sešteli, kakšna milijonarka je postala šestnajstletna Sisi. Kje pa je še vsa zlatnina in kje dragulji! A ves ta blesk in sijaj je metal v dekliško srce le sence temnih slutenj.

Slovo od doma

Dan slovesne poroke cesarja z Elizabeto je bil določen za 24. april 1854. Treba se je bilo brž pripraviti za odhod iz ljubkega, domačega Possenhofa v mrzle cesarske dvore na Dunaj. Štirindvajset velikih kovčkov so že odpravili na pot. Elizabeta bi bila rada kot dvorno damo vzela s seboj tudi katero svojih mladostnih prijateljic, toda cesarjeva mati Sofija se je temu uprla. Zopet je legla bridka senca v srce mlade neveste. Le obleke in papagaji so smeli z njo.

Nekaj dni pred odhodom so na bavarskem dvoru priredili svečan koncert in sprejem. Elizabeta se je pojavila pred diplomati in odličnjaki v vsem sijaju, polna biserov in novih odlikovanj. Bila je res očarljiva, kot piše pruski poslanik, toda njen obraz je prekrival žalosten nasmeh. (Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Albert Camus

nobelov nagrajenec

V četrtek, 17. t. m., je Švedska Akademija znanosti in umetnosti prisodila Nobelovo nagrado za leto 1957 44-letnemu francoskemu pisatelju Albertu Camusu. Poleg Camusa so bili najresnejši kandidati za njo še Anglež Graham Greene, Francoz Malraux in Norvežan Falkberget.

Camus je deveti francoski pisatelj, ki je prejel to nagrado. Pred njim so jo dobili Prudhomme (l. 1901), Mistral (l. 1904), Rolland (l. 1915), Anatole France (l. 1921), Bergson (l. 1927), Martin du Gard (l. 1937), Gide (l. 1947) in Mauriac (l. 1952). Letošnja Nobelova nagrada znaša 42.000 dolarjev, t. j. nad 26 milijonov lir. Nagrada je zaradi obresti, ki se nabirajo, vsako leto nekoliko večja.

V uradni utemeljitvi nagrade Camusu je rečeno, da so mu jo podelili »zaradi njegovega važnega književnega dela, ki jasno in toplo osvetljuje probleme človeške vesti v našem času«. Pri opisovanju življenja okrog sebe opozarja Camus na njegov idealni namen in skuša poudarjati predvsem njegove pozitivne strani.

SIN KMEČKIH DELAVCEV

Albert Camus je pravzaprav Alžirec. Rodil se je namreč 7. novembra 1913 v kraju Mondovi v Alžiru. Njegovi starši so bili zelo revni. Oče je bil poljedelski delavec. Kmalu po rojstvu svojega otroka je oče padel za prve svetovne vojne v bitki ob Marni. Mati je bila Španka. Tudi ona je kmalu umrla. Kljub temu se je mlademu Albertu posrečilo, da je dokončal srednjo šolo in univerzo v Alžiru. Ko pa je bil star petindvajset let, se je preselil v Francijo. Ze prej je začel pisati v neki alžirski dnevnik, leta 1937 pa je objavil prvo knjigo z naslovom *L'envers e l'endroit* (Pravo in narobe), naslednje leto pa je izšla knjiga *Noces* (Svatba).

V Francijo se je preselil tik pred začetkom druge svetovne vojne, med katero je aktivno sodeloval v odporniškem gibanju. Bil je eden glavnih sotrudnikov ilegalnega lista *Combat*. Ko pa je leta 1944, po osvoboditvi, *Combat* izšel kot dnevnik, je postal njegov urednik. Pisal je predvsem uvodne članke, v katerih je bistroumno osvetljeval takratne francoske probleme, pred katerimi se je po zmagi znašlo odporniško gibanje. Na žalost je pa francosko ljudstvo rajši poslušalo razne demagoge, ki so mu skušali zamagliti stvarne probleme, kar ga je pripeljalo v sedanjo zagato.

Se kot študent je Camus zbolel za jetiko in se je moral dolga leta trdo bojevati s to boleznijo. Pri vsem tem pa je moral delati, da se je preživil. Tedaj je opravljal različne poklice. Bil je avtomobilski mehanik, trgovski posrednik, nameščencen vremenoslovnega zavoda in drugo. V Franciji pa se je preživljal v glavnem s časnikarstvom. Med vojno, leta

1942, je objavil svoj znameniti roman *L'etranger* (Tuječ), s katerim je postal znan.

PISATELJSKE KORENINE V ALŽIRSKI ZEMLJI

V povojnem času se je odtegnil časnikarstvu in se bolj posvetil pisanju literarnih del. Leta 1947 je dobil nagrado francoske kritike za svoj roman *La Peste* (Kuga), ki mu je tudi prinesel sloves enega glavnih eksistencialističnih pisateljev. Res je precej časa sodeloval s Sartrom, toda končno sta se razšla, ker se v nekaterih bistvenih stvareh filozofije nista strinjala. Svoje lastno filozofsko mišljenje je prikazal Camus v knjigi *Le Mythe de Sisyphe*, t. j. Sizifov mit, nato pa še v knjigi *L'homme revolté* (Revolucionirani človek). Obe sta imeli velik odmev v svetu, zlasti še druga. Poleg tega je napisal še več romanov in novel. Zadnji čas je vzbudila pozornost zlasti njegova zbirka novel *Kraljestvo in izgnanstvo*. Novele se dogajajo v notranjosti Alžirije in v njih prikazuje bodisi ljudi, ki živijo v osrečujočem občutku, da so si našli v življenju pravo mesto, bodisi ljudi, ki takega občutka nimajo in se tega ob določeni priložnosti boleče zavedo ter se počutijo v svojem okolju kot tuji.

Časnikarjem, ki so ga obiskali, ko se je razvedelo, da so mu prisodili Nobelovo nagrado, je Camus izjavil, da je z vsem svojim bitjem navezan na Alžirijo in da so v tej nesrečni deželi korenine njegovega ustvarjanja.

V slovenščino so bile doslej prevedene samo nekatere drobne Camusove stvari, nobena knjiga pa v celoti.

Uspešen začetek SNG v Trstu

Slovensko narodno gledališče se je v soboto zvečer v dvorani na stadionu Prvi maj predstavilo občinstvu s krstno predstavo *Strast pod brest*, delom modernega ameriškega dramatika Eugena O'Neilla, ter tako začelo svojo trinajsto sezono.

O'Neill, ki je leta 1936 dobil Nobelovo nagrado, je tudi v Trstu dobro znan, saj se je pred leti predstavil našemu občinstvu z uspešno dramo *Anna Christie*. Z vso gotovostjo lahko trdimo, da je tudi novo delo, v režiji veččega Jožeta Babiča, osvojilo gledalce, ki so bili do konca zamaknjeni v vseskozi napeto dejanje.

Strast pod brest (prevedel jo je Fran Albreht) je mogočna drama potuhnjenih nagonov, ki se s prihodom zale in omamljive ženske sprostijo ter se na tragičen način končajo. Drama je psihološko dovolj poglobljena; zajeta je iz življenja okrog leta 1850 na neki osamljeni farmi na daljnem zapadu v Ame-

Novost na francoskih univerzah

V Franciji so te dni prevrgli ves dosedanja sistem visokošolskih nauk. Odslej se lahko vpišejo na vse fakultete tudi taki, ki niso položili zrelostnega izpita na srednji šoli in če dosežejo diplomu, je prav toliko vredna kot druge. Napraviti pa morajo seveda sprejemni izpit, da dokažejo svojo sposobnost za vseučiliški študij.

Drugače je edini pogoj ta, da je tak študent star vsaj 21 let. Kdor je pa delal na gimnaziji zrelostni izpit in je na njem padel, mora imeti vsaj 25 let. Poslednjo starostno mejo so postavili tako visoko zavoljo tega, da bi dijaki sami ne opuščali mature in šli raje delat manj zahtevni izpit na univerzo. Študentje so tudi tega sposobni.

Za zdaj ni še mogoče reči, kako se bo ta sprememba v francoskih univerzitetnih naukih obnesla. V korist bo brez dvoma vsem onim ljudem, ki iz socialnih, predvsem gospodarskih vzrokov niso imeli sreče, da bi obiskovali srednjo šolo, a so nadarjeni in pridni. Za razne fakultete na pariški Sorbonni je te dni napravilo sprejemni izpit 215 študentov brez mature. Največ se jih je vpisalo na prirodoslovno in filozofsko fakulteto.

KULTURNI OBISK

V Milanu in Rimu se je ustavila skupina ruskih sodobnih pesnikov. Razgovarjali so se z vodilnimi italijanskimi književniki in tudi javno čitali iz svojih del. Vodja skupine je pesnik in tajnik Zveze sovjetskih književnikov Aleksej Surkov. Posebno pohvalo je žel pri nastopih pesnik Mihajlo V. Isakovski.

Znan je po svoji pesmi »Katjuška«, ki so jo milijoni ruskih vojakov peli na fronti. Tako se je priljubila ta pesem po svoji milini in preproščini. Po pesmi so celo dali ime slovitim ruskim strojnjam »Katjuškam«, ki so odločilno vplivale na zmago. Ruski pesniki so se zelo pohvalno izrazili o italijanski kulturi. Obljubili so, da bodo prevedli novejšje italijanske pesnike v ruščino.

Jadro števil 1

Ze nekako od začetka leta se je govorilo, da bo začela izhajati v Trstu nova mladinska revija. Končno smo dobili v roke prvo številko, iz katere pa nismo mogli dognati, zakaj je bila pri nas pravzaprav potrebna.

Najprej moramo reči, da smo veseli vsake publikacije, ki izide na Tržaškem, pa naj bo taka ali taka, in to že iz ljubezni do slovenske besede in ker upoštevamo vse težave, s katerimi se morajo naši literatje bojevati, da sploh kaj skupaj spravijo. Vendar pa je prav zato potrebno neko varčevanje sil, ki so dragocene. Jadro pa se nam zdi v nekem smislu nesmotrno trošenje sil, kajti revija nikakor ne izžareva kake nove ideje in ne utira nikake nove miselnosti ali umetniške smeri, kar bi upravičevalo njen nastanek. Tako pa le odvraca sodelavce od drugih revij in vzbuja videz nekakega književnega izobilja, ki ni upravičen.

Prav je, da je mladina samozavestna in da hoče imeti besedo tudi v književnosti. Toda preden se loti težkega in odgovornega dela ustanavljanja nove revije, bi morala dobro premisliti, kaj pravzaprav hoče in kaj misli povedati, oziroma če ima sploh kaj povedati. Iz Jadra ne moremo zaključiti, da bi mu

težili srce kaki važni problemi. Če odštejemo nekoliko pomembnejšo prozo Ale Peče, so vsi prispevki prve številke še prav začetniški in bi bili prav tako na mestu v literarnih vajah ali v kaki drugi ne-prezahtevni reviji, ki si rekrutira sodelavce iz literarnih vaj. Toda niti v njih bi ne našel mesta sestavek Miroslava Košute *Neznani gospe* s črnim psičkom, ker je napisan preveč brez okusa, da bi ga sprejela sploh kakšna resna revija. Čudimo se, da je imelo uredništvo Jadra za primerno, da pride že v prvi številki prav s čim takim na dan. Tako — in tudi boljše — izrojeno »literaturo« smo imeli priložnost brati v slovenskih revijah pred tridesetimi leti in več in še takrat ni bila drugača kot zapoznel odmev raznih skrajnih književnih struj v svetu.

Ali nam mladi res nimajo povedati nič drugega? Iz vseh odstavkov govori trudnost, naveličanost, pesimizem, prezgodnje izkušnje ali pa samo začetniško prezevanje že stokrat obdelanih motivov... Pričakovali smo več. Morda bo druga številka popravila prvi vtis. Upajmo.

Naj še zabeležimo, kdo sodeluje v prvi številki: Drago Sedmak, Miroslav Košuta (s pesmijo in prozo), Tatjana Uršič, Ala Peče, E. Švab, Sergej Birska (s pesmijo in prozo), Louis Abram, Adrijan Rustja, Aleksander Corradetti, Mario Ban in Igor Kosmina.

E. Z.

riki. Prizorišče (scenograf je bil Vlado Rijavec) je omogočilo, da je igra bila tudi prostorno zelo razgibana. Zvočna in glasbena spremljava sta pripomogli ustvariti primerno pustolovsko ozračje.

Vsi igralci vodilnih vlog so rešili svojo nalogo tako, da si boljše ne moremo misliti. S skrbjo in ljubeznijo so podali svoje vloge ter zaslužili na koncu javno pohvalo. Nad vsemi se je odlikoval Modest Sancin — Efrajim Cabot, ki je v liku žilavega in grobelega, čeprav dobrostrčnega farmarja popolnoma osvojil občinstvo. Odliččen v nastopu je bil tudi naravnin in prepričljivi Julij Guštin, ki je igral vlogo Ebena, Efrajimovega sina. Isto bi lahko dejali o igri Zlate Rodoškove, ki je dobro posebila mlado, zalo in spogledljivo Abbie Putnamovo. Posebno pa je gledalce privlačevala lepo izklesana dvojica Stane Raztresen (Simeon) in Danilo Turk (Peter), robata Ebe-nova brata. Le šerif (Edo Martinuzzi) je bil pre-malo svojstven in tudi rahlo karikiran.

Kot je znano, je SNG v Trstu nameravalo začeti novo sezono z dramo Josipa Tavčarja »Prihodnja nedelja«, za katero vlada v mestu precejšnje zanimanje. Ker so se pa težave preveč zavlekle, se je gledališče odločilo, da uprizori kot prvo delo sezone znamenito O'Neillovo dramo, ki je vsekakor eno najboljših in najbolj napetih del v sodobni dramski književnosti.

Naša najvažnejša in najvišja tržaška kulturna ustanova ima letos na sporedu več privlačnih dram tako domačih kot tujih piscev. Načrt letošnje sezone obsega 27 dram. Prednostna dela so poleg prikazane *Strasti pod brest* in Tavčarjeve drame še Torkarjev *Delirij*, Hofmanova *Kakor drevo in kakor vulkan*, Sremčeva *Pop Cira* in pop Špira, Čehova *Uta*, Zločin in kazen Dostojevskega (v priredbi Dardija), Haškov *Dobri vojak Svejk*, Dežurna služba Lutovskega, Giraudouxov *Amfitrion 38*, Pagnolova *Velika abeceda*, Ljubi otroci Manzarija, Fischerjev *Prosti dan*, Smrt v predmestju Sasterja, Shakespearjev *Hamlet* ter mladinska igra Gorinška *Rdeča kapica*. Rezervna dela so: Cankar *Lepa Vida*, Remec *Magda*, Javoršek *Mizerere*, Begović *Pustolovec pred vrati*, Nušič *Doktor*, Čehov *Na veliki cesti*, Sartre *Kolesje*, Wilder *Naše mesto*, Wouk *Zadeva Caine*, Lorca *Dom Bernarde Albe* in De Vega *Seviljska zvezda*.

D. T.

GOSPODARSTVO

TEŽAVEN POLOŽAJ KMETIJSTVA V ITALIJI

V Italiji je danes kljub hitri industrializaciji dežele še vedno nad 40% prebivalstva, ki črpa izključno iz kmetijstva dohodek za svoj obstanek. Ta velika množica ljudi pa se čuti danes gospodarsko ogroženo in zato skušajo mnogi obrniti kmetijstvu hrbet in iščejo zaposlitve v industriji, obrti, prometu, trgovini ali kjer koli že, samo ne v poljedelstvu. Bega z dežele ni opaziti samo v goratih predelih države, marveč tudi v nižinskih legah. Tisti pa, ki se čutijo vezane na domačo grudo in je ne zapuste, ker jo ljubijo, tožijo o težki krizi ter pričakujejo od države učinkovite pomoči.

Bistvo italijanske krize je v tem, da je pridelkov več, kot jih more trg porabiti. Minila so prva povojna leta, ko je vladalo pomanjkanje in je bil zato nekak lov za kmetijskimi pridelki. Danes je blaga za notranji trg preveč, izvoz pa ni mogoč, ker je mnogo italijanskih kmetijskih pridelkov predragih.

1. *Živinoreja in mlekarški proizvodi:* Živinoreja sama na sebi, to je proizvodnja mesa, ni v krizi, ker letni prirastek v Italiji ne krije tržnih potreb in je zastran tega potrebno uvoziti okoli 1 milijon stotov mesa na leto. Če bi ne bilo zaščitne carine na uvoz iz inozemstva, bi pa kriza nastopila tudi tu, ker so cene v inozemstvu nižje.

Slabše je z mlekom in mlekarškimi izdelki. Podrobni računi so na mnogih posestvih pokazali, da mleko stane živinorejca samega nad 40 lir liter in da redkokdaj iztrži to ceno. Zato je danes vedno več živinorejcev, ki se ne brigajo več za visoko mlečnost krav, pač pa le za njihovo hitro rast in njihovo meso. — Italijanskih mlekarških izdelkov gre prav malo v inozemstvo (sir za ribanje!), mnogo višji je uvoz.

2. *Žitarstvo:* Sem spadajo predvsem pšenica, riž in koruza, kajti pridelok ostalih žit je v Italiji neznan. Še pred leti je morala Italija kupovati v tujini pšenico za kruh in za testenine, danes uvaža pa samo moko za testenine, pšenico za moko pa lahko izvaža, ker je ima preveč. Toda tudi ta izvoz se ne more vršiti brez žrtev, ker je italijanska pšenica mnogo dražja od inozemske, in sicer najmanj za eno tretjino.

Vlada je že izdala splošno navodilo, naj žitorejci skrčijo setveno površino ter dala obenem razumeti, da ne bo mogla vedno vzdrževati tako visoke cene za mehko pšenico, kot jo je dosedanja leta. V posebno opozorilo je bila letos znižana za 100 lir prevzemna cena na stot pšenice v državna skladišča. S tem je hotela vlada namigniti, da bo drugo leto znižanje najbrž še znatnejše. — Resneje so prizadeti pridelovalci riža. Ti so že lansko leto morali omejiti pridelovanje riža, ker je italijanski riž predrag za izvoz, domači trg ga pa ne more vsega porabiti. V zadnjem času so se razmere na riževem trgu še poslabšale. — Trg s koruzo pa pogostoma menjuje svojo sliko; v splošnem je slab, četudi se porabi večji del koruze za krmo ži- vini.

3. *Industrialne rastline:* Sem prištevamo predvsem tobak, sladkorno peso in konopljo. Pri vseh treh velja vladno navodilo, naj

proizvodnjo skrčijo, ker je previsoka in predraga. Poglejmo le sladkor, pa ugotovimo, da ni nikjer na svetu tako drag kot v Italiji. Zato presežkov ni mogoče prodati v inozemstvo brez žrtev, čeprav se je v zadnjih mesecih na svetovnem trgu cena sladkorju znatno dvignila. — Kaj naj pridelovalci zasejejo tam, kjer je rastle prej sladkorna pesa ali tobak ali rastle konoplja, ne vedo. Od tod kriza!

4. *Vino:* Od lanskega septembra naprej pa vse do danes so padale vinu cene na debelo, to je pri pridelovalcu. Nova letina je našla v zalogah mnogo milijonov hektolitrov iz lanskega in prejšnjih let. Zdi se pa, da je letošnji pridelok vsaj za eno četrtino nižji od lanskega in da bi sam na sebi ne kriil domače potrebe. Obenem lahko predvidevamo, da bo sedaj večji izvoz italijanskega vina predvsem v Švico in Nemčijo, kjer je pomladna pozeba uničila skoraj ves domači pridelok. Vse te zelo ugodne vesti pa niso prepričale nemirov v južni Italiji, kjer so nakupovalci letošnjega grozdja plačevali tako nizke cene, da niso bili kriti niti stroški za škropljenje in žveplanje. Zato je prišlo do izgredov in krvolitja.

Vlada in parlament sta bila prisiljena pečati se z vinsko krizo: olajšana je destilacija slabih vin iz prejšnjih let v špirit in sklenjen je bil strožji postopek proti ponarejevalcem vina. Kako bo to izvedeno, je težko reči, saj

leži že sedaj na sodiščih nad 30.000 ovadb proti ponarejevalcem. Kdaj bodo rešene? Ponarejevalci upajo na amnestijo po prihodnjih volitvah. — Nekoliko upanja pa je le, da se bo vinska kriza razvozljala.

To so težave, s katerimi se borijo pridelovalci glavnih kmetijskih pridelkov v Italiji. Hudo je tudi za pridelovalce olja in deloma tudi sadja, čeprav je bilo letos za italijanske sadjarje dovolj ugodno leto; saj je v Švici, Nemčiji, Avstriji in drugod, kamor izvažajo sadje iz Italije, domači pridelok skoraj izpadel.

Vsi italijanski kmetovalci se pa enodušno pritožujejo nad visokimi davki in drugimi dajatvami. Vlada jih noče znižati, pa naj ostaja vino v kleti ali slana pobira pridelke. Davki in dajatve se celo višajo.

Zato je umljivo, da prevzema kmetijske kroge skrb za bodočnost. Organizacije obdelovalcev zemlje zahtevajo od vlade, naj prouči vsa vprašanja, ki se tičejo poljedelstva in izdela podroben načrt za zaščito gospodarskega obstoja kmetijskih slojev.

VELIKANSKA LADJEDELNICA

V Tržiču gradijo velikanske naprave, kjer bodo lahko izdelovali ladje s 85.000 tonami prostornine. Te so največje, kar jih je na svetu sedaj v načrtu. Ladijski dok je tako obsežen, da zmore sprejeti ogrodje parnika, ki je 250 metrov dolgo in 40 široko. Stroški za vse to bodo znašali 4 milijarde lir.

PRODAJA MOSTA

Goriško županstvo prepoveduje do 26. oktobra prodajo mošta v gostilnah. Prav tako ga ne smeš dodajati k navadnim in žlahtnim vinom.

Športni pregled

DRŽAVNI PRVAK — OLIMPIJA IZ LJUBLJANE

Ostre borbe za letošnje državno prvenstvo Jugoslavije v košarki so se zaključile v sredo s tekma v Ljubljani in v Zrenjaninu. V slovenski prestolnici je Olimpija porazila (91:73) Ljubljano in s tem osvojila državno prvenstvo. Z zmago nad BSK (79:72) si je pa bivši državni prvak Proleter priboril drugo mesto.

V zgodovini jugoslovanske košarke se je prvič zgodilo, da je častni naslov osvojila ekipa iz Slovenije. Vsi slovenski športniki so se v minuli sezoni močno zanimali za ljubljanska igrišča. Njihova skrb je bila bogato poplačana: Olimpija je postala državni prvak, Ljubljana pa je osvojila častno četrto mesto.

Uspeh Olimpije je popolnoma zaslužen. Ze več let se je ekipa skupno z Ljubljano po vsej pravici potegovala za prvo mesto na lestvici. Letos je končno prišel čas, ko je Olimpija pod vodstvom Staneta Fugine in trenerja ter obenem odličnega igralca Borisa Kristančiča dokazala, da je trenutno najboljša košarkarsko moštvo v Jugoslaviji. K uspehu so pripomogli igralci Kandus, Lokar, Kralj, Bajc, Poljšak, Brisnik, Dermastja, Daneu, Skrijanc, Lampič, Debevc, Pertot, Podboj in Jelnikar. Tudi košarkarji Ljubljane so se precej časa uspešno potegovali za naslov. Toda nesrečno izgubljena tekma z Jugomontažo v Zagrebu in odsotnost nekaterih boljših igralcev sta preprečili boljšo uvrstitev simpatičnih študentov iz Šiške.

Kljub zmagi nad BSK Proleter ni mogel ponoviti lanskoletnega uspeha. Crvena zvezda se je morala zadovoljiti s petim mestom. Jugomontaža je brez konkurence zasedla 6. mesto. Partizan in Lokomotiva sta v zadnjem trenutku ušla izpadu. Iz prve lige sta izpadla Železničar in Sloboda, ki sta bila res najslabši moštvi. Za Železničarja ni sicer izrečena končna beseda, ker mora komisija rešiti priziv, ki ga je vložila Jugomontaža. Če bo komisija razveljavila srečanje med Jugomontažo in Lokomotivo, bosta kluba igrala povratno srečanje. Če Lokomotiva zgu- bi, izpade iz prve lige in Železničar je rešen.

Menimo pa, da ne bo nobenih sprememb, saj vemo, da so na zadnjem sestanku KZJ odbili vse pritožbe (in med temi tudi tisto o tekmi med Lokomotivo in Proleterjem), kar se bo najbrž zgodilo tudi to pot.

Deveti in deseti član zvezne lige sta postala Zadar in beograjski Radnički, ki sta se uvrstila na prvo mesto na kvalifikacijskem turnirju v Zadru, oziroma v Ivgradu.

Končna lestvica: 1. Olimpija 28; 2. Proleter 26; 3. BSK 24; 4. Ljubljana 23; 5. Crvena zvezda 21; 6. Jugomontaža 18; 7. Partizan 13; 8. Lokomotiva 11; 9. Železničar 10; 10. Sloboda 7.

KOŠARKARSKO PRVENSTVO V ITALIJI

Prejšnji teden so se v Italiji začele tekme za državno košarkarsko prvenstvo, ki se ga udeležuje 12 ekip. Moštva so se letos močno okrepila z odličnimi tujimi igralci. Državni prvak Simmenthal iz Milana (njegov najboljši igralec so Pieri, Romanutti, Riminucci, Gamba, Sardagna, Pagani, Volpato in novoprišlec Bon Salle) ter Virtus Minganti iz Bologne (Lucev, Alesini, Cannà, Calebotta in Američan Johnson) bosta gotovo imela glavno vlogo v srečanjih za letošnje prvenstvo. Na prvih mestih se bodo po vsej verjetnosti držali tudi Gira Santipasta iz Bologne (Murutsis, Di Cera in Posar), Ignis Varese (Toth, Forastieri in Zorzi) in Oransoda Cantù (Vlastelica, Cappelletti in Motto). Nastopajo še Benelli Pesaro, Stella Azzurra, Motomorini, Pavia, Roma, Livorno in tržaško moštvo Stock. V prvem kolu tekem je bila tržaška ekipa hudo poražena (49:69) v Pesaru. Tržačani so zaradi azijske gripe nastopili v zelo okrnjeni postavi in tudi Američan Montgomery se ni dobro izkazal. Tudi v drugem kolu, ki je bil v nedeljo, je Stock na domačem igrišču doživel hud poraz (61:72) z močnejšim Virtusom.

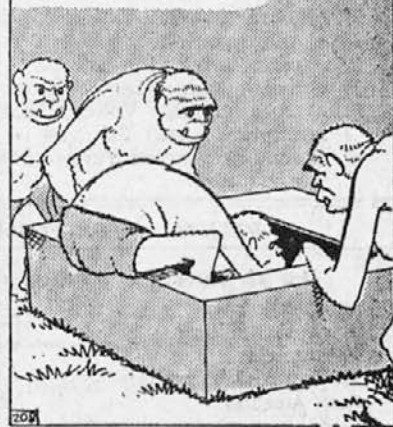
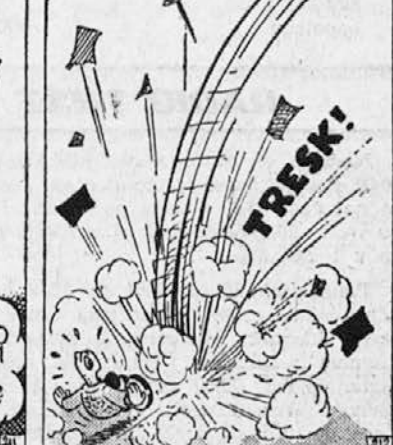
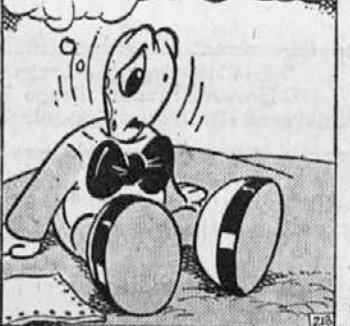
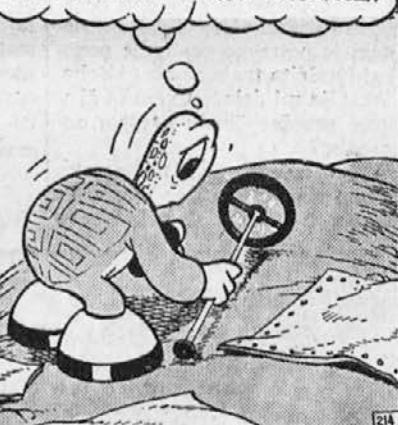
Po drugem kolu vodijo Simmenthal, Virtus, Gira in Oransoda.

SPORT PO SVETU

Nogomet — V nedeljo so odigrali kar tri tekme za svetovno prvenstvo. Poljska je tesno porazila (2:1) SZ, Argentina je z lahkoto odpravila (4:0) Čile in Mehika je premagala (2:0) Kostariko.

Kolesarstvo — Mladi Ronchini je zmagal na dirki Po Lombardiji, ki je veljala za veliko nagrado Desgrange-Colombo. Na prvem mestu lestvice je Belgijec De Bruyne.

17

Za
naše
n
a
i
m
l
a
i
š
eČ
u
d
e
ž
n
i
o
t
o
kTRDONJA JE ŠTEKEL PROTI
KRAJU, KJER JE BIL
LETALO.UPAM, DA NE
BOM PREPOZEN!ŠE TO SKALOVJE PREPLEZAM...
ŠE PRAV RAČUNAM, JE VOTLINA
RAVNO POD MENOJ...IMEL JE PRAV, POD NJIM JE
LEŽALO LETALO, TODA-OBKO-
LJENO OD DIVJAKOV...HEJ, OD KOD SO SE PA TI VZELI?
KAKO NAJ ZDAJ PRIDEM DO LE-
TALA?!...ČE BODO DOLGO BRŠKA-
LI, BO SE KATERI ZA KRMILO
POTEGNIL...EDEN IZMED DIVJAKOV JE ZLEZEL
V LETALO IN PREISKOVAL NJE-
GOVO NOTRANJOST...SEVEDA JE PRIČEL OBRACATI
TUDI KRMILO...NENADOMA JE LE-
TALO VZLETELO...NO, TO SEM
PRIČAKOVAL, LAHKO
SE KAR POD NOSOM
OBRISAMO! KAM
NEKI BO TREŠČIL?OJOJ, OJOJ, ZDAJ JE VSEGA
KONEC! DO SMRTI BOMO OSTA-
LI NA TEM VRAŽJEM OTOKU!
OBVESTITI MORAM ZVITOREPCA
IN LAKOTNIKA, ZDAJ JE NAJBO-
LŠE, ČE ZLEZEM K NJIMA V
KLETKO, BOMO VSAJ SKUPAJ
V NESREČI.TOLE JE VSE, KAR JE OSTALO OD
LETALA, G SAŠO GA VZEMEM KOT
ŽALOSTNI DOVAZ NAŠE NESREČE.KMALU JE BIL SPET PRI LUKNJI,
KI JE VODILA V VELIKANKINO
BIVALIŠČE...V TEMNEM HODNIKU SE JE IZGU-
BIL, HODIL JE IN HODIL, PA NI
NAŠEL IZHODA...PRÉSNETA REČ.
GAJ TO JE PRAVI
LABIRINT...

Rumena kača - vladar sveta

5

E. Wallace . R. B.

Vse to je vedela, zato je komaj slišala Štefanove besede: »Zdaj je na tebi, da nam vrneš dobrote. Moja živa in odločna želja je, da se poročiš s Cliffordom. Si razumela?«

Ivanka je strmela v okraske na preprogi. Niti oči ni dvignila, ko je spregovorila: »Prav zares hočete, da se poročim s tistim gospodom?«

»Menim, da me razumeš! — Postala boš bogata gospa... saj to ni kakšna žrtev... na stotine deklet bi si v tvojem položaju oblazilo prste.«

Nekdo je potrkal. Vstopil je sluga z brzojavko na srebrnem pladnju. Hlastno jo je Štefan odprl. Obstal je z odprtimi ustmi.

»Mrtev...« je šepetal brez glasu. »Ubogi moj stari Jože.«

V možganih se mu je pa pobilskavalo: »Smo v začetku junija. Če se poroči še ta mesec, je vse rešeno...« Mirne Ivanine oči so se srečale z mrkimi Štefanovimi.

»Torej...? Se poročiš...?«

»Zakaj bi se ne...?« je vdano odgovorila. Stricu se je kar skala odvalila s sreca.

»Pridno dekle si, Ivanka! Ne boš se kesala«, je vzkliknil Štefan in ji stisnil mrzle roke.

Vnovič je potrkal in sluga je najavil: »Neki mož želi govoriti z vami.« Prišlec pa ni čakal; porinil je služabnika v kraj in stopil v pisarno.

Visoka, krepka postava je bila odeta v obnošeno in umazano obleko. Njegov energični in izklesani obraz je še bolj privlačil Ivanine oči, kot pa čudna obleka. Lasje su mu bili dolgi; neobrita brada je segala do na pol razgaljenih prsi.

»Toda kaj, zlomka?...« je Narth zarentačil ob pogledu na neznanca.

»Pozdravljeni! Jaz sem Clifford Lyne. Poslali so me sem, da vzamem eno vaših deklet. Katero mi daste? Rad bi jo videl.«

Štefan je kar ohromel spričo take drznosti. Ivanka je v mladeniča strmela kot začarana.

Za njenim hrbtom je zadonel histerični smeh gospodične Letty.

»Gospod Lynne«, je pričel Narth z negotovim glasom, toda prekinilo ga je govorjenje na hodniku. Vstopil je sluga Bernard, ki je prinesel majhno kvadratno škatlo.

TEDENSKI KOLEDARČEK

27. oktobra, **nedelja**: Kristus kralj
 28. oktobra, **ponedeljek**: Simon, Juda
 29. oktobra, **torek**: Narcis, Ida
 30. oktobra, **sreda**: Marcel, Alfonz
 31. oktobra, **četrtak**: Volbenk, Krištof
 1. novembra, **petek**: Vsi sveti
 2. novembra, **sobota**: Verne duše

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 23. oktobra si doblil oz. dal za:

ameriški dolar	625—627 lir
avstrijski šiling	23,70—24,20 lir
100 dinarjev	80—85 lir
100 francoskih frankov	127—132 lir
funt šterling	1590—1670 lir
nemško marko	147,50—148,50 lir
pesos	11—15 lir
švicarski frank	146—146,50 lir
zlato	712—715 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 27. oktobra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 S pesmijo po svetu; 20.30 Mascagni: »Cavalleria rusticana«, opera v 1. dejanju.

Ponedeljek, 28. oktobra, ob: 12.00 Lovčevi zapiski: »Zaljubljenec«; 19.15 Radijska univerza: Kako nastane dnevnik: »Cenzura in svoboda tiska«; 21.00 Znanost in tehnika: »Via Emilia, cesta polnokrvnih avtomobilov«; 22.00 Izbrani listi iz slovenske književnosti: Ivan Pregelj: »Peter Markovič, strah ljubljanskih študentov«; 22.15 Schubert: Simfonija št. 3 v D-duru.

Torek, 29. oktobra, ob: 12.00 Predavanje: »Potni vtisi iz današnje Češkoslovaške«; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Paul Bourget: »Opoldanski zlodej«, drama v 5 dej. Igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 30. oktobra, ob: 12.00 Žena in dom, obzornik za ženski svet.; 18.00 Klavirski mojstri; 19.15 Zgodbe za otroke od osmih do njihovih let: Ivo Zor: »Povest o možiču vstajaču.«; 20.30 Odlomki oper iz 18. stoletja; 21.00 Obletnica tedna: »Antonio Canova«; 22.00 Italijansko-slovenski kulturni stiki skozi stoletja: Dr. Janko Jež: »Od Trubarja do Zoisca«.

Četrtek, 31. oktobra, ob: 12.00 Potovanje po Italiji: Turistični razgledi M. A. Bernonija; 18.00 Saint-Saens: Drugi koncert v g-molu, op. 22 za klavir in orkester; 19.15 Radijska univerza: Evropska kolonialna ekspanzija: »Zgodovinska značilnost italijanske kolonialne politike«; 21.00 Dramatizirana zgodba: Antonija Curk: »Vitez Erazem Predjamski« (drugi in zadnji del); 22.00 Nove knjige in izdaje: Vaino Lima: »Križi v Karelji«.

Petek, 1. novembra, ob: 12.00 Predavanje: Vaino, kri zemlje«; 18.00 Puccini: »Sestra Angelika«, opera v 1. dej.; 19.00 Bachove, Mozartove, Respighijeve, Beethovneve in Chopinove kompozicije — v izvedbi pianistke Mirce Sancinove in violinista Karla Sancina; 21.00 Luigi Pirandello: »Brez zamere«, drama v 3 dej. Igrajo člani Radijskega odra.

Sobota, 2. novembra, ob: 12.00 Življenja in usode: »Obisk pri Benediktinkah«; 16.00 Mozart: Godalni kvartet v d-molu; 17.00 Oddaja za najmlajše: Drago Petkovšek: »Zlatorog«. Igrajo člani Rad. odra; 19.15 Novela: A. Pertot: »Življenje je skopo«; 20.30 Beethovenove, Schubertove, Schumannove, Čajkovskega in Brahmsove samospeve — pojeta baritonist Marjan Kos in tenorist Renato Kodermac; 21.00 Teden v Italiji; 22.10 Sibelius: Zalostni valček in Weberjeva uvertura »Euryante«; 22.25 Debussy: Šest antičnih sprevov.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 407: V naših krajih, in mislim, da tudi drugod v Italiji in izven nje, razsaja že več let nalezljiva bolezen, zastran katere pogine zelo mnogo kuretine. Nekoliko uspeha dosežejo proti boleznim s cepljenjem? Ali bi ne bilo mogoče boleznim sploh zatreti? Kako naj si pomaga posamezni perutinar?

Odgovor: Bolezen pri kokoših je kot slinavka pri govedu: razširjena je v raznih državah in zato bi bila borba proti njej res učinkovita le, če bi bila organizirana na široki, to je na mednarodni ravni, s pomočjo meddržavnih dogovorov. Na tem se sedaj tudi dela. Posameznik ne more napraviti drugega, kot da varuje svojo perutnino s cepljenjem in da istočasno pritiska na občino, naj to tudi ona organizira. Cepiti je potrebno že piščančka, brž ko doseže mesec starosti. Potem je potrebno cepljenje ponoviti vsake 4 mesece, kajti zaščita traja samo to dobo.

Vprašanje št. 408: Akacija mi dela velikansko škodo in mi bo uničila celo senožet, če ne najdem od pomočka. Kaj naj naredim?

Odgovor: Akacijo uničujemo na dva načina. Po starem smo pustili, da so postale rastline močne in velike, ter čakali, če treba, tudi 4 leta. Če tako drevo

maja meseca — v dobi najbujnejše rasti — olupimo do trdega lesa, se bo posušilo do konca korenine in ne bo imelo koreninskih poganjkov. Moderni način zatiranja akacije in podobnih grmov pa uporablja enaka sredstva, kot za uničevanje plevela med žiti, rižem itd. Taki sredstvi sta »2,4 D« in »2,4,5-T«, ki sta pri nas naprodaj. Najbolj učinkovita je mešanica obeh. Akacijo požagate, ploskve od štorov pa namažete z mešanico obeh sredstev ali pa neredite s svetloplavim svinčevim praškom. Stori in korenine se bodo prav gotovo posušili.

ŽENSKI KOTIČEK**NEGA ČEVLJEV**

Mokri čevlji se s hojo hitro upognejo in razširijo. Brž ko pridete domov, morate zato čevlje nagačiti s časopisnim papirjem. Čevlje običajno snažimo tako, da jih najprej obrišemo z vlažno krpo (splakniti jo moramo pogostoma, ker drugače prah samo razmazemo), nato jih zdrgnemo s ščetko in končno namažemo s kremo. Tako namazani čevlji naj nekaj minut stoje, da usnje kremo upije. Skrtačimo jih z mehko ščetko in nato še s krpo. Če je na čevljih kak madež, ga očistimo z jelenovo soljo (sol raztopimo v vroči vodi in pustimo, da se tekočina ohladi). Mokre čevlje moramo natreti s kakšno maščobo, da postanejo voljni. Tako negovani čevlji bodo vedno lepi in jih boste tudi dalj časa nosili.

Naš recept:**PALACINKE**

Palacinke na klasičen način — Denite v posodo četrtr kg moke, 3 jajca in pol litra mleka. Testo stepite, dodajte žlico olja, sol, 3 žlice sladkorja in četrtr litra ruma. **Palacinke s kvasom** — Raztopi 1 dkg kvasa v 2 žlicah mlačnega mleka, zmes nato vlij med četrtr kg moke. Pusti, naj 15 minut vzhaja na toplem mestu. Nato dodaj soli, 3 rumenjake, 5 dkg sladkorja, 3 dcl mleka, 1 dcl smetane in raztopljenega masla. Dobro premešaj in pusti, naj stoji še pol ure. Preden začneš peči, dodaj še trd sneg beljakov. **Palacinke z jabolkami** — Pripravi testo po prvem receptu in dodaj na tenke ploščice zrezano jabolko. Palacinke ne zvijaj, temveč samo potresi s sladkorjem. **Krompirjeve palacinke** — Napravi krompirjevo testo in ga zvaljaj na manjše, pol-centimetra debele palacinke. Ko si jih očvrkla na masti, jih namaži s skuto ali češpljevo mezo.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20

»Kaj je zopet?« je jezno vprašal Štefan. Sluga je nekam v zadregi vprašal: »Je tu neki Lynne?«

»Da, jaz sem,« se je ta sunkoma obrnil. Ivančka je opazovala njegove urne, skoro mačje gibe. Bernard mu je izročil škatlo.

»Je zame?«

Vzel jo je ter jo z nagrbčenim čelom položil na mizo. Škatla je bila iz belkastega lesa. Na pokrovu je imela zapisano v velikih rdečih črkah:

GOSPOD CLIFFORD LYNNE
 (izročiti ob njegovem prihodu)

»Kaj zlomka je spet?« je Lynne govoril sam s seboj.

Ko je odprl, se je pokazala na vrhu plast bele volne, ki je nekam čudno valovala, kot da bi bila živa. Nenadoma je iz nje švignila rumenkasta, trioglata glava z dvema zlobnima očescema. Hipoma je iz mehkega ovoja švignilo še dolgo, vlažno kačje telo. Zalet se ni posrečil. Kača je s pol telesa obležala na mizi. Vsi navzoči so bili kar otrpli od strahu. Žival pa se je zvijugala na tla in se tu zopet dvignila, da bi vnovič vsekala s strupenimi zobmi...

Nenadoma je počilo, da je po vsej sobi zagrmelo. Zdaj je Ivančka zapazila, da je kobra obležala z razklano glavo.

»Zlomka,« je vzkliknil Lynne. »Kdo neki mi pošilja smrt?«

V.

»Prinesel jo je neki Kitajec,« je jecljal Bernard, ki si je komaj opomogel od strahu.

»Kitajec?«

Sluga je pokazal skozi okno na vrt. Kot leopard se je pognal bradati prišlec skozi vrata in že je zginil na koncu travnika. Preskočil je grmičevje in letel kot veter proti gozdu.

Ko je zginil, so se vsi predramili iz otopelosti. Še na pol nezavestna se je Letty med krčevitim hlipanjem zgrudila v Ivankino naročje.

»Ah, lump!« je vikala Mabbel. »Hotel je umoriti Letty. Na pomoč!«

»Bodi tiho, koza,« je zavpil Štefan. Ostri očetov glas je pomiril živce tudi drugi sestri. »Nehajte! Poglejte Ivano, kako se zna obvladati!«

Letty se je pomirila in je s solznimi očmi pogledala očeta.

»Konec koncev je samo ena kača!« je nadaljeval Narth, da bi se kazal mirnega. »Bernard, vrzite ven nesnago! Toda, kje je pištola? Jaz je nisem videl. Pa ti, Ivanka?«

»Tudi jaz ne!«

Dekleta so strmela v očeta. »Toda kdo je bil tisti raztrganec? Kak potepuh?« je vprašala Letty.

Štefan je žalostno zmajal z glavo: »Bil je Clifford Lynne.«

»Clifford Lynne!« sta vzklikali in debelo odpirali oči. »Ta pajac... in ti želiš, da bi ena tvojih hčera... oh...!« Štefan je boječe pogledal Ivano, ki je šla na balkon in zrla proti gozdu. Bernard je v kleščah nosil ubito kačo. Medtem je Lynne spet preskočil grmovje in si ogledoval strupenino.

Ko je z rokami v žepu spet stopil v sobo, je Letty šele prenehala s svojimi ugovori.

»Se je pojavil kak Kitajec tod okoli?« Dekleti sta obe hkrati pripovedovali, kaj se je zjutraj pripetilo.

»Dva Kitajca, hm... sem si mislil.« Vrnil se je k oknu in gledal na travnik. Potem se je počasi vrnil k mizi in je previdno dvignil beli ovoj iz škatle.

»Dobro, da je bila ena sama. Kakšni lopovi!«

(Dalje)